

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Hjemmet og Skolen.

Meddelelser

fra

Latin- og Realskolen

paa Værnedamsveien

til

Elevernes Forældre.

Nr. 12.

Kjøbenhavn, 1870.

S. Triers Bogtrykkeri.

Statens pædagogiske Studiesamling

Kjøbenhavn V.

Hjemmet og Skolen.

Meddelelser

fra

Latin- og Realskolen

paa Værnedamsveien

til

Elevernes Forældre.

Nr. 12.

Kjøbenhavn.

1870.

I.

Skolens Tredeling.

Det er af største Vigtighed, saavel for Hjemmet som for Skolen, at have det rette Syn paa Barnet, at forstaae den barnlige Natur og være istand til med nogenlunde Sikkerhed at kunne skjelne, hvad der i dets Væren er af det Gode og hvad der er af det Onde. Er Barnesjælen en lukket Bog for den Voxne, seer denne ikke Andet end et regelløst Spil af Kræfter i de barnlige Livsytringer, og kan han ikke føle Sympathi med Barnet, saa er der kun ringe Sandsynlighed for, at det i rette Tid vil faae den Hjælp, det netop høilig kan trænge til. Det vil i saa Fald være en reen Tilfældighed, om den Voxnes Paavirkning bliver det til Gavn. Der kan nu vel heller ikke godt næres nogen Tvivl om, at Barnet ikke kan være tjent med at udsættes for en saadan farlig Tilfældighed, og at den Voxne ikke kan forsvare at staae saaledes til Barnet, men at det er saavel Hjemmets som Skolens alvorlige Opgave at gjøre Alt for at komme til at forstaae Barnet.

Men det er ikke altid saa let at vinde et nogenlunde sikkert Syn og at vogte sig for Feiltagelser. Forældre, der kun have eet Barn, eller dog kun faa Børn, der staae hinanden nær i Alder, have kun een Gang Leilighed til at gjøre Erfaring, men denne vinde de først nogenledes overskueligt, naar Opdragelsen har afsluttet sit Hverv, altsaa forsilde til at den kan komme deres eget Barn til fuld Nytte.

Læreren kan være stillet saaledes, at kun en Deel af Elevens Udviklingsgang falder i de Klasser, i hvilke han underviser; thi det er altid kun faa Lærere ved en Skole, der have med Eleven at gjøre under alle hans Udviklingstrin. Og dog var det ønskeligt, at saavel Forældre som Lærere kjendte Noget til Barnets hele Udviklingsgang i den Tid, det staaer under Opdragelsens Ansvar og Værgemaal, da mange Phænomener kun da ville kunne forstaaes, naar de sees med deres Forudsætninger og i deres videre Udvikling. I efterfølgende Bemærkninger ønsker jeg at give et lille Bidrag dertil.

Følger man Barnet paa dets lange Vandring igjennem Skolen, der ved en fuldstændig Afslutning i Reglen medtager 10 til 12 Aar*), saa vil man let opdage, at der foregaaer store Forandringer med det, og at det gennemgaaer flere Udviklingstrin. Ihvorvel nu Udviklingen af en levende Organisme aldrig staaer stille, og den ene Phase i Levnetsudviklingen ganske umærkelig gaaer over i den anden, saa er det dog ikke

*) Ved slige Talangivelser har jeg kun taget Hensyn til det Normale og Sædvanlige.

saa vanskeligt at kjende og adskille dem, naar de først have dannet sig. Naar vi kaste Blikket paa de Elever, vi dagligen færdes imellem, saa vil det let falde i Øinene, at det, vore tre Legepladser samle og adskille, netop er de Elever, der repræsenterer de tre Hovedudviklingstrin, Eleven gennemgaaer i sin Skoletid. En tilsvarende Gruppering betegnes ved lavere Klasser, Mellemlklasser og øverste Klasser.

Det første Trin

omfatter Skolens Elever fra 6—10 Aars Alderen, eller 1ste til 4de Fællesklasse. Om nu ogsaa Naturellet hos de enkelte Elever i denne Gruppe kan være forskjelligt, saa er der dog i deres Maade at være paa en fælles Trang og fælles Svagheder, der stempler dem som henhørende til samme Udviklingstrin. Naturen er endnu saa blød og bøielig, at enhver Paavirkning gjør stort Indtryk, hvorfor Glæde og Sorg, Venskab og Vrede, Lyst og Ulyst hurtig skifte. Det er meget lønnende at arbejde med dem, de ere saa vide- og spørgelystne, de gjengjælde den Kjærlighed, der vises dem, med Hengivenhed og Gjenkjærlighed, og have en stærk Trang til at elske og elskes; de ere saa naive og troskyldige, Alt hvad den Voxne siger dem, er Sandhed for dem; de gjøre ingen Forskjel imellem Sagn og Historie, Mirakler og Hverdagsbegivenheder, de forstaae ikke, at Noget kan være sagt som Spøg eller Ironi, og spørge ikke, om dette eller hiint ogsaa er sandt eller virkelig skeet og meent. Det er derfor ikke saa uforklarligt, at de fleste Mødre finde Børnene meest elsk-

værdige i denne Alder, og at ogsaa Lærerhjertet uvilkaarligt oplives og tiltrækkes af dem. Himmeriget hører jo dem til.

Hvilken Opgave har nu Hjemmet og Skolen at løse paa dette Trin?

Her møder os først en for Skolen og Hjemmet fælles og hellig Pligt: at bevare og styrke den barnlige Troskyldighed, saa at den med Tiden kan udvikle sig til Troesevne. Den, der selv lever et Troesliv, vil aldrig være fristet til at feile i saa Henseende; thi han veed altfor vel, hvilken Skat Barnet netop har i sin Troskyldighed, og at det vilde være til dets Fordærvelse i Utide at spise af Kundskabens Træ. Den bedste Maade, man kan vise Barnet sin Kjærlighed paa, er ved altid at være sand i sit Forhold til det, ikke alene i Ord men ogsaa i Gjerning, og ved at respektere den barnlige Ret til heelt at være kun Barn. Man kan, for at anskueliggjøre hvad her er sagt, henvise til en kjærlig Bedstemoders Forhold til sit troskyldige Barnebarn. Bedstemoderen gaaer fuldkommen sympatetisk ind paa dets Tankegang og er i enhver Henseende sand i sin Deeltagelse for dets Anliggender; Barnet føler, at hendes Raad ere vederheftige, og at det er hendes fulde Alvor, naar hun hører paa og glæder sig over dets Fortællinger eller taler med det om dets Fremtidsplaner.

Det kan ikke ofte nok gjentages, at Barnet ligeoverfor Livet har Ret til at være Barn og tør gjøre Fordring paa, at denne Ret respekteres; men det skeer desværre ikke saa sjelden, at denne Ret ringeagtes, at

de Voxne betragte og behandle Barnet paa dette Trin som et Legetøi, more sig med at fremkalde det hurtig vexlende Spil af Livsyttringer, lover det Noget uden at have i Sinde at indfrie Løftet, forlede det til at aabne sit Hjerte og vise sine hemmelige Skatte og saa spotte det som en lille Tosse, fordi det saaledes kan elske, haabe og troe. Det maa dog vel kaldes at forarge Barnet.

En anden for Skolen og Hjemmet fælles Pligt er denne, at styrke Barnets bløde og bøielige Natur, at vænne det til større Stadighed og Ro, for at de enkelte Paavirkninger kunne blive varigere, gjøre dybere Indtryk og efterlade Spor, at lede Vide- og Spørgelysten, saa at det bliver istand til at see og at høre og saaledes vinde anskuelige Forestillinger om de Gjenstande, der føres frem for det, og blive sig de Indtryk fuldkommen bevidst, for hvilke det har været udsat.

Skolen arbejder i denne Pligts Tjeneste med meget simple, men virksomme Midler; den sætter Eleven i en given Tid paa en bestemt Plads og sysselsætter ham med et forud bestemt enkelt Arbeide. Det er jo netop Skolens Eiendommelighed, at den arbejder efter en Timeseddel og en forud lagt Underviisningsplan, at Eleven saaledes veed, hvad han i hver Time skal tage sig for, og maa give Afkald paa i den Tid at beskæftige sig med noget Andet. Saalænge Eleven ikke er istand dertil, kan der heller ikke være Tale om, at han lærer Noget, og Skolens første Opgave er derfor at bringe ham dertil. Denne Skolens Regelmæssighed og Be-

grændsning af Arbeidet er et udmærket Middel til at vænne Eleven til større Ro, Stadighed og en mere paa Enkeltheder koncentreret Opmærksomhed og saaledes sætte ham istand til at lære Noget. Hjemmet arbejder ikke med et saadant Apparat som Skolen og har heller ikke Trang dertil; det vilde tabe sin eiendommelige Karakter, ifald det vilde lægge an derpaa. Men Et bør man dog tilraade, at Børnene, naar de have Hjemmearbejde for til Skolen, allerede paa dette første Trin fra Begyndelsen af vænnes til at udføre det til en bestemt Tid, og at der drages Omsorg for, at de kunne være uforstyrrede ved dette Arbejde. Erfaringen vil vise, at det lønner sig at anvende nogen Opmærksomhed og Omhu herpaa, ja i enkelte Tilfælde endog at bringe et lille Offer herfor.

Det Tredie, hvori Skolen og Hjemmet mødes paa dette Trin, er den Pligt, at vænne Barnet til ubetinget Lydighed.

Her er Skolen nu i Almindelighed langt heldigere stillet end Hjemmet og naaer langt lettere sit Maal. Barnet er paa Skolen ikke udsat for de Fristelser til Ulydighed som i Hjemmet; det møder strax ved sin Indtrædelse i Skolen en bestemt Regel og Orden, og modtages af Andre, der ere vante til at rette sig derefter. Skolen forlanger øieblikkelig, ubetinget Lydighed og forebygger derved, at Eleven kommer i Vane med, at det, han har at gjøre, flere Gange maa bringes ham i Erindring, inden han udfører det. Det kan ofte være overraskende at see, hvilken Magt disse simple Midler faae over Eleven strax ved hans Indtrædelse i Skolen,

selv om han i Forveien ikke har været vant til synderlig Lydighed. Han studser t. Ex. vel i Førstningen, naar han seer, at den muntreste Leg øieblikkelig afbrydes, naar Klokken ringer, men Strømmen drager ham med sig, og inden han seer sig for, staaer han i Række med sine Kammerater. Det er sjelden, at en Elev paa dette Trin trænger til alvorlig Irettesættelse eller Straf; i Reglen falder det ham ikke ind, at der kan være Tale om Andet end at lystre.

Da Hjemmet nu naturligviis maa ønske, at Skolen bevarer denne Magt over Barnet, saa kan man vel ogsaa forudsætte, at det vil gjøre Sit til at bevare dets Respekt for de Ordensregler, der gjælde for Skolen; det giver disse udvortes Ting ligesom en høiere Indvielse og ethisk Virkning, naar Barnet seer, at ogsaa Fader og Moder tage Hensyn til dem og søge at undgaae Alt, hvorved det kunde komme til at gjøre Brud paa dem.

Hjemmet har desværre ikke altid det samme Held med sig som Skolen, naar der er Tale om Lydighed; vi have ikke faa Elever, der paa Skolen ere lydige, medens Mødrene, til hvis Omsorg de i Hjemmet jo endnu næsten udelukkende ere henviste, klage over, at det Modsatte der er Tilfældet.

Det er nu vel ingen Hemmelighed, hvori Grunden ofte ligger til, at en Moder taber sin Magt over Barnet. Nænnen hun ikke at bruge Riset i de første Aar, uagtet Barnet viser Ulydighed og hun seer, det trænger haardt dertil, bringer hun ikke i den første Tid Barnet til at have Øie for hendes mindste Vink og Øre for selv en

sagte Kalden, kommer Barnet i Vane med, at Noget skal siges flere Gange, og faaer Fornemmelse af, at det alligevel kan være det samme med at lystre, saa mister Moderen Tøilen, som oftest for lang, om ikke for hele Tiden. Der er Intet, der tidligere udvikler sig hos Barnet, end Instinktet til at finde, hvorvidt det tør gaae, inden det faaer ubehagelige Følger; det er kun brændt Barn, der skyer Ilden. Hvor mangen en Moder vilde ikke have sparet sig megen Sorg og mange Taarer, have viist sit Barn en uerstattelig Velgjerning for hele Livet og givet sin inderlige Kjærlighed til det den rette Kraft og Velsignelse, dersom hun med Alvor havde straffet den første og derved forebygget den anden Ulydighed. Der er jo intet skjønnere Syn end et Barn, der med Glæde lystrer sin Moders mindste Vink og kan gjætte og forekommer selv hendes hemmelige Ønsker. Der er Mange, som mene og have udtalt, at den Skikkelse, Kulturlivet har faaet i de sidste Decennier, har slappet Familiebaandet og navnlig Moderens uerstattelige Myndighed over Barnet. Vel haves der ingen statistiske Optegnelser, der kunne vidne, om og hvorvidt denne Formening er rigtig, og Enhver er i saa Henseende henviist til de Erfaringer og Iagttagelser, han selv kan gjøre, og det Resultat, der vindes, er vel kun sjelden af den Beskaffenhed, at en alsidig Sammenligning med forrige Tider kan gjøres og en sikker Dom afsiges. Min 40aarige Virksomhed i Skolens Tjeneste sætter mig heller ikke istand dertil, uagtet den har tilbudt mig gunstige Leiligheder til at høste Erfaringer og at gjøre Iagttagelser, men et sørgeligt Re-

sultat er dog gaaet op for mig: at der desværre paa altfor mange Steder findes en Ulydighedens Aand, der kun kan avle Tøilesløshed og Ringeagt for menneskelige og guddommelige Love. Den Gud, der skrev det fjerde Bud paa Moses Tavle, har dog vel vidst, hvorfor netop dette Bud skulde fremhæves og ligesom yderligere anbefales ved en herlig Velsignelse.

Ere vore sociale Tilstande virkelig af en saadan Natur, at de gjøre ellers kjærlige Mødre nervøse og uoplagte og udygtige til at paatage sig de dem paalagte Pligter med Hensyn til Børneopdragelsen, og er Tilstanden af en saadan Natur, at den svækker Sandsen for den barnlige Lydigheds høie Værd for Barnets hele Fremtidsliv, saa er det dog vel Pligt for Enhver, der seer den Fare, der ligger deri, at yde sin Skjærv til, at Tilstanden kan blive bedre.

Det fjerde Punkt, hvor Skolen og Hjemmet paa dette Trin have samme Opgave, er at vænne Barnet til at hjælpe sig selv.

Det er en Selvfølge, at der ikke er Tale om den Hjælp oven fra, vi Alle saa høilig trænge til, og at Meningen ikke kan være, at Nogen skulde kunne naae eller hjælpes til et Udviklingstrin, hvor der var mindre Trang til denne Hjælp; i dette Forhold er det jo en hellig Pligt at fremkalde Bevidstheden om Hjælpeløshed og at styrke Trangen til og Længselen efter Hjælpen.

Her sigtes kun til de Tilfælde, hvor Hjælpen kan søges og findes indenfor de givne Evners Omraade; her er det, at Skolen og Hjemmet mødes i den fælles Pligt, at give disse Evner den størst mulige Udvikling saavel

i praktisk som theoretisk Retning og derved forøge Omraadet af de Tilfælde, hvor den Enkelte kan finde Hjælpen hos sig selv.

I denne Henseende kan man ikke begynde at arbejde for tidlig; allerede i de 6 første Aar kan der gjøres Mere, end der ofte havet Øie for. Barnet har en medfødt naturlig Trang til at hjælpe sig selv, og det er med en vis Modstræben, at det tager imod den Hjælp, som de Voxne paanøde det. Man kan jo paa- vise utallige Tilfælde, hvor Barnet kan hjælpe sig selv, naar man kun vil unde det den fornødne Tid og indskrænke sig til at lette Muligheden ved en lille Anviisning. Barnet kan i det Væsentlige godt besørge sin Af- og Paaklædning og lægge sit Tøi ordentlig hen paa den anviste Plads, det kan godt selv sætte Stolen eller Skamlen til Bordet, naar det skal spise, det kan godt selv finde en tabt Gjenstand, løse en ikke altfor fast Knude o. s. v., o. s. v.

Har man først sat sig det til Formaal at ville styrke Barnets Evne til at hjælpe sig selv, saa vil man ogsaa efterhaanden opdage flere og flere Tilfælde, hvor det kan det og har godt deraf; det er overraskende, hvorledes ogsaa denne Evne udvikles ved Øvelse, og hvor langt det Barn staaer tilbage i denne Retning, for hvilket Veien overalt banes og der bliver vant til overalt at søge og finde en uforuden Hjælp. Mangt et fattigt, men velopdraget Barn er et talende Exempel paa, hvad der allerede kan udrettes i de første sex Aar.

Det er en Selvfølge, at et Barn, der har faaet Øvelse i at bruge sine egne Kræfter, ogsaa er langt

gunstigere stillet ved sin Indtrædelse i Skolen end et Barn, det Modsatte er Tilfældet med. Skolen anerkjender det jo ligefrem for sin Pligt og Opgave at vække og styrke Elevens Evne til selv at udføre sit Arbeide og selv at være ansvarlig for, at det udføres saa tilfredsstillende, som Kræfterne tillade. Derfor gjøres der i Førstningen saa smaa Skridt, for at Eleverne altid kunne være med og selvvirksomt tilegne sig, hvad der skal læres; heller ikke gives der endnu noget Hjemmearbeide. Først naar Eleven har faaet noget Herredømme over sig selv og man skjønner, at han nok paa egen Haand kan udføre smaa Arbeider hjemme, stilles der i saa Henseende Fordringer til ham, der stige, efterhaanden som Kræfterne voxe.

Men det kan neppe ganske undgaaes, at Skjønnets i enkelte Tilfælde er urigtigt; Eleven kan vel paa Skolen have viist, at han er istand til selvstændigt at udføre tilsvarende smaa Arbeider, medens Kraften i Hjemmet endnu ikke slaaer til. Grunden kan ligge i, at han endnu er for flygtig og blød til at bevare Indtryk, at han ikke er istand til at tage sig ordentlig sammen, naar han er udenfor Lærerens umiddelbare Paavirkning, eller ogsaa i at han i Hjemmet ikke kan faae den fornødne Ro.

Der gjøres Eleven her en Tjeneste, naar Hjemmet indskrænker sig til at skaffe Ro, at indføre en bestemt Tid, naar Arbeidet skal paabegyndes, og at yde et moralsk Rygstød, medens det Øvrige overlades til Skolen. Det er sandt, at det sommetider kan vare noget vel længe, inden Barnet faaer den tilsigtede Evne, men

man vil blive skuffet, naar man troer at kunne fremkalde den ved idelig Hjælp; Erfaringen lærer det Modsatte.

Man bør paa dette Trin heller ikke glemme, at det ikke er de erhvervede Færdigheder og Kundskaber, der have størst Værd, men at det er af langt større Vigtighed for Eleven at blive istand til at kunne og til at ville høre og see. Er dette naaet, saa kan det første Trin ansees for tilbagelagt, og jo bedre det er naaet, desbedre er Eleven istand til at kunne hjælpe sig selv, og desto heldigere er hans Standpunkt ved Overgangen til det andet Trin.

Det 5te Punkt, hvori Skolen og Hjemmet mødes, er at vænne Barnet til altid at være sand i Ord og Gjærning.

Barnet siger kun Usandhed, naar det frygter for Straf eller det derved kan tilvende sig Noget, som det efterstræber. Det kan sommetider være saare vanskeligt at afgjøre, om et Barn har sagt Sandhed eller ikke. Barnet kan t. Ex. med en saadan Inderlighed leve i Phantasiens Verden, at det kan komme med de meest phantastiske Fortællinger om, hvad det har oplevet, ligesom den Voxne ogsaa kan drømme saa levende, at han som Vaagen nogen Tid kan være i Tvivl, om det var Drøm eller Virkelighed. At betragte og straffe slige Fortællinger som Usandhed, vilde jo være et Feilgreb, da Barnet maaskee endnu ikke formaaer at adskille hvad der foregaaer i Phantasiens Verden fra hvad der foregaaer i den virkelige.

Frygten for, at Barnet skal komme til at sige

Usandhed, forleder ofte til formelig at gaae paa Jagt efter en Usandhed hos det; snart anholder man dette snart hiint Udsagn som mistænkeligt og anstiller et langt og skarpt Forhør derover. En saadan idelig Mistanke virker ligefrem skadelig paa Barnet og kan let gjøre det usandt. Det kan ogsaa godt hændes, at Barnet erklærer sig skyldigt i den Forseelse, for hvilken det er mistænkt, uden dog at være det, for saaledes at blive fri for det Piinlige i at mistænkes for at lyve. Det kan ikke trives ved at leve under idelig Mistanke, kun Tilliden kan styrke dets Sands for Sandhed. Man bør ligefrem lette det at sige Sandhed; ved at overraske det med en Anklage eller et Spørgsmaal kan man let bevirke, at det under Paavirkningen af Frygt reent mekanisk kommer med en Usandhed, medens man vilde have faaet Sandheden frem, naar man havde givet det større Ro. Barnet kan have Æblet i Haanden, som det imod Forbudet har tilvendt sig, og dog »lyve lige op i Øinene», som man pleier at udtrykke sig; her er det dog indlysende, at det ikke kan have til Hensigt ved en saadan Usandhed at frie sig for Straf, men at det er af reen Betuttelse, at det nægter sin Forseelse.

Kun da, naar en Usandhed ligger klart for Dagen og er sagt med fuld Bevidsthed, og Advarsler have viist sig frugtesløse, kan en følelig Straf være paa sin Plads.

Men har Barnet faaet sin Straf, saa bør ogsaa den Sag være afgjort og det være fritaget for idelig at høre tale derom; tvertimod bør Moderen eller Faderen benytte det første gunstige Øieblik til at sætte Æblet

paa Riset, som Luther anbefaler. Det er et smukt Syn, naar et Barn angerfuldt kommer til sin Moder eller Fader og frivilligt tilstaaer en begaaet Forseelse; da kan det kun virke velgjørende paa Barnet, naar Fader eller Moder slutter det i sine Arme og beder det en anden Gang at være mere agtpaagivende. Det bør vel holdes fast, at alle Straffe for Børnene kun bør tilsigte Forbedring, og at det ikke er en ydre Retfærdighed, der derved skal skee Fyldest.

Der er foruden de her antydede Tilfælde mange andre, hvor Skolen og Hjemmet arbeide sammen, saasom ved at vænne Børn til Fordragelighed, Høflighed, Orden, Reenlighed, Tjenstvillighed osv., men jeg anseer det for overflødigt at fremhæve dem enkeltviis; ovenstaaende 5 Punkter skulle efter min Formening være tilstrækkelige til at karakterisere Barnet paa dette Trin og Hjemmets og Skolens Forhold til det.

Det andet Trin

omfatter Alderen fra 10—13 à 14 Aar, eller Mellemklasserne fra 5te Fællesklasse til anden Real- og anden Latinklasse iberegnet; de færdes i Frikvarteret paa »den store Legeplads».

Sammenlignes hele dette andet Trin med hele det første, saa faaer man umiddelbart Indtrykket af, at der er foregaaet en stor Forandring, at Eleven ikke længer staaer paa samme Barnlighedens Standpunkt som før, men er bleven Dreng. Det hændes vel ikke saa sjelden, at Mødrene sørge over den Forandring, der nu viser sig, og ikke længer finde deres Barn saa

elskværdigt som før. Barnets naturlige Ynde er falden bort, Bevægelserne blive mere storslaaede, Legen mere støiende og voldsom. Drengen er ikke længer saa modtagelig for Kjærtegn som før, undseer sig endog ved at modtage dem i Andres Paasyn, og render paa Legepladsen ikke længere hen og tager Læreren i Haanden for at følge lidt med ham. Han søger øiensynlig at frigjøre sig for det ydre Kjærlighedens Apparat, han hidtil har levet i og følt sig glad ved. Det rene Umidelbarhedens Standpunkt er forladt; Drengen danner sig en egen Mening saavel om Personer som om Ting og viser Lyst til at gjøre den gjældende og disputere derom.

Medens han før havde et stort Antal Venner, og til sin Fødselsdag helst havde indbudt sin hele Klasse, hvis han havde faaet Lov dertil, saa slutter han sig nu helst til Een; han faaer Sympathier og Antipathier, han vælger sig en Ven. Til denne Ven har han nu ofte langt større Fortrolighed end til sine Forældre, thi hos Vennen bliver han forstaaet og træffer Samstemning med Hensyn til sine phantastiske Drømmerier, sine høitflyvende Planer og sine Kritiker.

Forholdet til hans Søstre og til Pigebørn i det Hele taget bliver meget forandret; han leger ikke mere med dem som med Kammerater, og finder det i sin Orden, at der gives Lege, hvori Pigebørn ikke længere ville deeltage; han sammenligner sine Søstre med andre Piger og finder ofte noget at udsætte paa dem, medens han viser sig forekommende og som en lille Kavaleer imod deres Veninder. Her begynde to Kjøn at staae

over for hinanden, hvad der ikke var Tilfældet paa det første Trin, thi der fandtes Forskjellen kun i Navnet, men ikke i Bevidstheden.

Ogsaa paa Skolen faae vi mere end tilstrækkelige Vidnesbyrd om, at vi have med Drengen at gjøre. Mellemlklasserne ere Skolens Uro og volde de fleste Klager og Forstyrrelser, Paa intet Sted har Læreren et saa vanskeligt Standpunkt som i disse Klasser, og mangan ellers dygtig og brav Lærer har fundet, at Kraften her langtfra ikke altid slog til. Vanskelighederne forøges meget ved den særlige Opgave, Skolen i intellektuel Henseende her har at løse. Medens det første Trin kun skulde tilveiebringe en Modtagelighed for det mundtlige Ords Paavirkning, og Underviisningen fik Liv og Tiltrækning ved at Elevens Øie stadig mødte Lærerens, at Øiet og Øret samtidig vare syssel-satte og at Læreren var ene den, han havde at gjøre med, saa stiller Sagen sig væsentlig anderledes paa det andet Trin.

Her skal Skolen bringe Eleven til Modtagelighed for det trykte Ords Paavirkning; et Tredie træder imellem Eleven og Læreren, nemlig Lærebøgerne. Foruden Læreren forlanger tillige noget Upersonligt Opmærksomhed, Arbeide og Flid, og dette Upersonlige taler i et ganske andet Sprog, end Læreren ved den mundtlige Underviisning. Eleven skal lære at forstaae, hvorledes en Bog taler til ham, han skal blive istand til at optage og forarbeide Bogens Text saaledes i sin Bevidsthed, at han kan gjøre Rede derfor med sine egne Ord.

Mathematik, fremmede Sprog med deres Grammatik og Stiiløvelser træde til som nye Gjenstande*), og Lærebøger benyttes i de forskjellige Fag som væsentlige Hjælpemidler ved Underviisningen, foruden at ogsaa det mundtlige Ord fra Lærerens Side kræver sin hele Ret. Nu skal det vise sig, om Eleven paa det første Trin virkelig er bleven istand til at see og at høre; uden at være selvvirksom med ved Underviisningen vil han ikke komme nogen Vei, men forvilde sig aldeles i dette store Apparat. Trangen til, at den første Underviisning har naaet et godt Resultat, er her saa stor, at der kunde være god Anledning til atter at bringe Betydningen og Karakteren af den første Underviisning i Erindring.

Spørges der nu, om da Eleven ved at naae og gennemgaae det andet Trin har tabt Noget, han heller skulde have beholdt, om det er af det Onde, at Barnet er blevet til Dreng, saa maae vi jo svare: Nei! Det vilde tvertimod være en stor Ulykke for Barnet, naar det ikke naaede dette Trin, der jo ikke er andet end et nødvendigt Udviklingsled. Det er et smukt Syn, naar Frugttræet staaer i fuld Blomst, og det kunde synes at være et uerstatteligt Tab, naar Blomsterne falde af; men dog kræver Frugten dette Offer.

*) Naar Eleverne paa det første Trin i 3die og 4de Klasse have lært Engelsk og Tydsk, saa maa dette tildeels betragtes som et lille Offer til Tidsaanden; Skolen gjør sig Umage for at gjøre den allerførste Underviisning i disse Sprog til en sproglig Forøvelse for Øre og Øie.

Den Moder, der i sit stille Sind sørger over de Phænomener, der vise sig paa det andet Trin, bør tænke paa, at Barnet engang skal udføre en Mands Gjerning og maa være Mand for at gjøre det, og at det derfor ogsaa nødvendig maa gennemgaae de Udviklings-trin, der naturlig føre til dette Maal. At Barnet er blevet til Dreng vidner om en sund og naturlig Udvikling, og en godt udviklet Dreng giver et lige saa glædeligt Syn, som Barnet paa det første Udviklingstrin gav.

Det vilde være et stort Tab for Drengen, naar han ikke i samme Grad som Barnet havde sin Moders Hjerte. Lader os derfor ogsaa følge Drengen paa hans Vei med samme inderlige Kjærlighed og freidige Haab, som Barnet har havt saa godt af. Drengen kan ligesaa lidet undvære Kjærligheden og Sympathien som Barnet, om det endogsaa ofte kan synes, at han ikke bryder sig synderlig derom og kun daarligt gjengjælder den. Ligesom Drengen er kraftigere end Barnet, saaledes maa ogsaa den Kjærlighed, der vises ham, blive mere kraftig, taalmodig, resigneret og mindre kjælen. Moderen kan jo ikke beholde Barnet hele Tiden ved Brystet, der skal jo anden Næring til, naar Væksten skal fuldkommes. Har Moderen kun trofast fulgt og ledet Barnet igjennem de første ti Aar, saa kan hun trøstigt hengive sig til det Haab, at hendes usvækkede Kjærlighed til Drengen ogsaa vil være til stor Velsignelse for ham, og at den Tid vil komme, hvor han atter med barnlig Inderlighed vil kaste sig til hendes Hjerte.

Det er da ogsaa vel begrundet, at der lægges et

lille Ord ind til Gunst for Drengen, thi han arbejder sandelig under vanskelige Forhold. Hans physiske Kræfter udvikle sig ofte stærkere og hurtigere end Villien, der skulde styre deres Virksomhed, og han staaer ofte Fare for at overvældes af dem. Han er ikke længer saaledes under Hjemmets umiddelbare Tilsyn og Ledelse som før, han gaaer ofte paa sin egen Haand og har en langt større og mere ubevogtet Tumbleplads. Han seer og hører Meget, der kan vække nye Tanker og sætte Phantasien i Bevægelse, der vaagner hos ham Lyster, Tilbøieligheder og Drifter, som medføre store Fristelser; han lærer at høre og forstaae Slangens Hvislen paa Paradisets Træ.

Den Gjerning, han skal udføre i Skolen, er ingenlunde let; han maa f. Ex. i Mathematik med uafbrudt Opmærksomhed følge Underviisningen, naar han vil blive istand til at løse de Opgaver, paa hvilke det Lærte kommer til Anvendelse; han maa i de fremmede Sprog ved Hjælp af Grammatik og Lexikon arbeide længe paa Skallen, inden han kan smage noget af Kjærnen. Han skal lære at udføre en heel Deel Arbeide, der kun udvikler Forstanden, og hvor det moralske Udbytte og den Glæde og Opmuntring, han kan nyde, ligger i den Troskab, med hvilken han hengiver sig til sit Arbeide og overvinder Vanskeligheden; han skal lære at bøie sig under Pligtens Herredømme.

Det er nødvendigt, at saavel Hjemmet som Skolen har en klar Bevidsthed om de Vanskeligheder, med hvilke Drengen har at kæmpe. Paa dette Trin faaer han Trang til at den faderlige Myndighed træder til og

bestemmer Grændsen af det Omraade, indenfor hvilket han kan have fri Raadighed, og med Bestemthed overholder, at denne Grændse respekteres. Drengen befinder sig bedst ved at have en bestemt Myndighed og fast Personlighed lige over for sig. Budene bleve jo skrevne paa Steentavler.

Hvor snever eller vid denne Grændse skal drages, ved hvilke Midler Drengen skal lære at respektere den, derom vil det være vanskeligt at give almindelige Bestemmelser, der kunne passe for de konkrete Tilfælde. Saameget kan man sige, at man heller maa udvide Grændsen noget og saa strengt see paa, at den overholdes, end gjøre Grændsen snever og saa finde sig i, at den idelig overskrides.

Ogsaa Læreren maa opbyde hele sin Personlighed og har Brug for hele Underviisningens Kunst, naar han skal yde Drengen den Hjælp, han trænger til. Det er jo ikke alene nye Gjenstande, men ogsaa nye og meget forskellige Former, han skal tilegne sig; Gjennemgangen, der ogsaa her forudsætter Elevens Selvvirksomhed, bør derfor ogsaa skjænke begge disse Sider den fornødne Opmærksomhed. Smaa men sikre Trin føre her langt bedre til Maalet end lange og usikre. Det er selvfølgelig ikke nok, at den „der er oppe“ følger med og forstaaer, hvad der gjennemgaaes, Læreren bør tvertimod forvise sig om, at det Samme er Tilfældet med de Øvrige i Klassen. Med hvormange denne Undersøgelse skal foretages, vil være afhængigt af det Kjendskab, Læreren har til de enkelte Elever, og af hvorvidt han formaaer at undervise og at gjennem-

gaae paa den store Tavle og dog have et vaagent Øie med, hvorledes den Enkelte stiller sig under Gjennemgangen. — Forøvrigt kan baade Hjemmet og Skolen leve i det Haab, at hvad der paa dette Trin saaes med Alvor, Troskab og Kjærlighed ogsaa vil bære Frugt, om det end undertiden varer noget vel længe eller synes at skulle mislykkes. Der retter sig ofte allerede meget paa det næste Trin.*)

Skolens Eenhed.

I.

Vor Skoles Virksomhed omfatter Elever fra 6 til 18 Aars Alderen, altsaa hele den Aldersgrændse, indenfor hvilken efter vore Forhold Skoledannelsen baade paabegyndes og afsluttes. Derved har Skolen naaet det store Gode at kunne være Herre over Elevens hele Dannelsesgang og at kunne lægge en Underviisningsplan, hvorved der kan komme Eenhed og Samstemning imellem de forskjellige Udviklingstrin, Eleven gennemgaaer i sin Skoletid. Den er derved stillet som Bygmesteren, der efter en forud lagt Byggeplan ikke alene lægger Grunden og opfører Murene, men ogsaa bringer Bygningen under Tag, hvad der efter det praktiske

*) Slutningen, der skal omhandle det tredie Trin, vil komme i et følgende Nummer.

Livs Sædvane hører saa naturligt sammen, at vel ikke let Nogen falder paa at lade dette Arbeide udføre af indbyrdes uafhængige Bygmestere eller efter forskjellige Byggeplaner. Er det nu saa, at Eleven er bedst tjent med, at hans enkelte Udviklingstrin staae i Samklang med hinanden, saa at de kunne danne en Eenhed, og at hans sikke fremadskridende Udvikling er udsat for at lide Skade, naar det Modsatte er Tilfældet, saa vil man nok kunne forstaae, at vor Skole anseer det for et Gode, at den kan beherske Elevens hele Dannelsesgang, og at dens Overbeviisning herom styrkes med hvert Aar.

Uagtet nu denne Sag skulde synes at være af sig selv saa indlysende, at ikke let Nogen skulde kunne nære Tvivl i saa Henseende, saa viser dog den daglige Praxis, at ikke Alle tillægge Skoledannelsens Eenhed og Sammenhæng samme store Betydning som vi. Det er nu vel naturligt at spørge, hvad der kan være Grunden dertil.

Jeg vil her dog kun fremhæve det Tilfælde, der vel hyppigst forekommer, at de første Begyndere i en Alder af omtrent 6 Aar sendes i saakaldte Smaaskoler, saa at de først efter to, tre Aars Forløb begynde at deeltage i den større Skoles Underviisning. Bevæggrunden dertil kan være forskjellig. Hos nogle Forældre skeer det af Frygt for, at de Smaa ved at komme iblandt de Større udsættes for at lide Overlast af dem, at de skulle tabe sig i den store Mængde og hlive oversete og saaledes savne den Hjælp og Støtte, deres

Barnlighed, Uerfarenhed og mulige Ubehjælpssomhed trænger til.

I dette Tilfælde maa det vel for vort Vedkommende være tilstrækkeligt at gjøre de ærede Forældre opmærksomme paa, at Eleverne fra 6 til 7 Aars Alderen her i Skolen danne en Klasse for sig selv, med kun to Lærere, og at Eleverne i de 4 laveste Klasser have deres egen Legeplads og deres særlige Tilsyn. Hvad enten det altsaa er i Underviisningstiden eller paa Legepladsen, ere de Smaa ikke uden Tilsyn, og det falder dem meget snart naturligt i deres mulige Forlegheder at henvende sig til den Lærer, der særlig leder Underviisningen i første Klasse og der fører det specielle Tilsyn med den yngste Afdeling af Skolen. Det følger desuden af sig selv, at Tilsynet netop har sit Øie henvendt paa de mindste og sidst ankomne Elever og hjælper dem til at finde sig tilrette i Skolens Orden, og at Tilsynet særlig drager Omsorg for, at de nye, ængstelige og tilbageholdne Elever kunne faae Lyst og Mod til at deeltage i Legen og Freidighed til at fremkomme med deres smaa Ønsker, Besværinger og Bekymringer. De Vilkaar, under hvilke de Smaa indlemmes i Skolen og vænnes til Skolelivet, ere saaledes, at der ikke kan tænkes nogen Grund til Frygt, og mange Forældre ville kunne bekræfte, hvad ogsaa den daglige Erfaring stadig viser, at de Smaa meget snart vænne sig til den Orden, ubetingede Lydighed og indbyrdes Fordragelighed, som Skolen kræver, og at de ere glade og tilfredse derved.

Hos mange Forældre ligger derimod Bevæggrunden i den Formening, at det ikke kommer saa nøie an paa den første Underviisning, at det ikke har synderlig at sige, hvad der læres i de første Aar, saa at Enhver, der har nogen Dannelse og Kundskaber godt kan være skikket til at give denne Underviisning, og at det endnu paa dette Trin er tilstedeligt i billigst Kjøb ogsaa at see bedst Kjøb.

Dertil kan jeg kun svare, at disse Anskuelser beroe paa en Miskjendelse af den første Underviisnings høie Betydning, og at jeg ikke kan bringe dem i Samklang med den inderlige, rette og forsynlige Kjærlighed til Barnet. Den, der ønsker at faae en solid Bygning, vil neppe være ligegyldig ved, hvorledes Grunden lægges, og han veed desuden, at hvad der spares ved Grundlæggelsen siden dobbelt gaaer med til Reparationsomkostninger; men hvorledes det første Indtryk gjøres paa det bløde, modtagelige barnlige Sind, i hvad Retning Livet vækkes og ledes, hvorledes med eet Ord den Opgave løses, at arbeide med paa at lægge Grunden i den barnlige Sjæl, det skulde derimod være en langt mindre betydelig Sag, saa at den rolig kunde overgives i hvis Hænder det skal være. Skolen er her af en ganske anden Mening; den tillægger den første Underviisning et saa høit Værd og anseer den Opgave, den netop paa dette første Trin skal løse, for saa vigtig, at den mener at maatte anvende særlig Omhu for at finde En, der netop har de Egenskaber, her udfordres; og efter de Erfaringer, den har havt Leilighed til at

gjøre, er særlig Begavelse og Talent i denne Retning ingenlunde saa almindelig, som Mange synes at antage.

Men hvad Grunden nu ogsaa er til den første Underviisnings Tvedeling, saa er det en afgjort Sag, at den kan medføre Farer og Misligheder for Barnets harmoniske Udvikling, og Sagen er saa vigtig for et lykkeligt Resultat af Barnets Skolegang, at jeg føler Trang til at fremhæve nogle af disse Misligheder, der ifølge Sagens Natur og efter de Erfaringer, Skolen har gjort, let kunne og saare ofte følge deraf.

Naar Drengen sættes i en større Skole, efter at have gaaet et eller flere Aar i en mindre, undgaaes det vel ikke altid, at man spørger ham hvad Mening han har om den nye Skole i Sammenligning med den forrige, og om det dog ikke er noget ganske andet at komme i en rigtig Skole, om han kunde have Lyst til at komme tilbage o. s. v. indtil han faaer en Fornemmelse af, at den Spørgende i sit Hjerte har ringe Tanker om den lille Skole og i Grunden gjør lidt Nar af ham, fordi han har gaaet i den. Dette er ikke godt for Drengen, der maaskee i al den Tid med Glæde har været i sin lille Skole, og med Tryghed har hengivet sig til dens Paavirkning; hans Umiddelbarhed, Tro-skyldighed og Trofasthed kan let derved faae et farligt Knæk, der siden vil gjøre ham det vanskeligt med sit hele Hjerte at hengive sig til Nogen eller Noget. Til hvormeget af det, vi ikke kunne forklare og ofte for-gjæves kæmpe med i Barnets fremtidige Udvikling, kan ikke Grunden ligge i, at man i dets tidlige Alder har knækket nogle af de spæde Spirer og ved utidige, over-

legne Spørgsmaal vakt en Reflexion, der ved den ringe Modstand, der endnu kun findes i Sjælen, let kan virke skadelig.

En anden Mislighed kommer, naar den første Skole har fulgt andre Grundsætninger med Hensyn til Elevens Behandlingsmaade og Underviisning end dem, den anden Skole følger. Er Eleven saaledes f. Ex. bleven vant til daglige Karakterer og Opflytning, er der lagt an paa at vække hans Lærelyst og bringe ham til Lydighed ved at spore hans Ærgjerrighed eller vække hans Egennytte, eller er han holdt i Aue ved jævnlige Straffe, Frygt for Skammekrogen eller deslige, saa er Karakterudviklingen bragt i et Spor, der, hvis han kommer til os, paa ingen Maade letter den Opgave, vi have sat os. Denne Opgave kan ofte medføre store Vanskeligheder ogsaa med Hensyn til Elever, vi have lige fra Hjemmet, men den bliver vanskeligere, naar Drengen paa et tidligere Trin har været underkastet en anden Paavirkning, hvoraf Eftervirkningerne ofte endnu kunne spores paa et langt senere Trin.

Er Eleven ogsaa underviist efter andre Grundsætninger, end dem vi følge — og det er der i dette Tilfælde størst Sandsynlighed for, thi Tugt og Underviisning ere to Skud af den samme Stamme — saa forøges Vanskelighederne. Jeg skal i saa Henseende anføre nogle Exempler, der kunne vise det.

Eleven har paa et tidligere Trin lært at læse, men reent mekanisk, uden Udtryk og uden at være istand til at gjøre Rede for, hvad han læser; han er ligeledes istand til at udføre store Regnestykker i de saakaldte fire

Species paa Tavlen, omgaaes med Millioner og Billioner og udføre alle Regneoperationer, men uden tilsvarende Sands for Tal og Talforhold og uden at forstaae, hvad han gjør; ligeledes er han istand til at nævne alle Evropas Lande, Hovedstæder, Floder og Bjerge o. s. v. men kan ikke finde sig tilrette paa Kortet og mangler de Forudsætninger, en anskuelig Underviisning ogsaa her skulde tilveiebringe.

Eleven har maaskee anvendt 2 à 3 Aar for at naae dette Resultat og skulde nu efter sin Alder og den Tid, han har læst i, kunne optages i vor 3die Klasse. Men derom kan der ikke godt være Tale, da han i det Væsentlige ikke staaer paa det Udviklingspunkt, som de Elever have, han skal arbeide sammen med, og som forudsættes ved den følgende Underviisning.

Den Opgave, de to første Skoleaar efter vor Underviisningsplan have at løse, bestaaer i det Væsentlige i at søge at bringe Eleven til Bevidsthed om, hvad han hører og hvad han seer, faae ham til med Bestemthed at gjøre Regnskab derfor, og vække, lede og styrke hans Evne og Lyst til Selvvirksomhed og Selvhjælp. Den Maade, paa hvilken Eleven lærer at læse, skrive og regne og vinder de første naturhistoriske og geographiske Forestillinger, staaer ligefrem i dette Formaalets Tjeneste og faaer netop derved sit Værd og Betydning for Elevens Udvikling.

Det er nu vel indlysende af sig selv at Alt, hvad Eleven paa anskuelig og selvvirksom Maade erhverver sig af Kundskaber og Færdigheder, er hans virkelige Eiendom, over hvilken han har fri Raadighed, og at

hans elementære Evne og Anlæg maae udvikles meget ved stadig at paavirkes og tages i Brug; en saadan Elev er efter to Aars Forløb anderledes stillet til og modtagelig for den følgende Underviisning end den Elev, der i alle disse Retninger er ført ad den mekaniske Vei, og uagtet de ere i Alder sammen og i lige lang Tid have gaaet i Skole, passe de dog ikke godt i Klasse sammen. Undertiden kan der dog være bødet noget paa den mekaniske Underviisnings Mangler, ved at Eleven i sin Omgivelse har faaet aandelig Vækkelse og Spore til Iagttagelser og Selvvirksomhed, eller ved at Naturen ifølge en medfødt Kraft i enkelte Tilfælde er gaaet over Optugtelsen.

Det er en Selvfølge, at Sagen stiller sig væsentlig anderledes, naar Barnet har gaaet i en god Skole; men det bør dog selv i dette Tilfælde ikke oversees, at en god Skoles Egenskab netop er at have en fast Overbeviisning, og at den paavirker Eleven i Kraft deraf; jo bedre Skolen er, desmere Karakter vil den have, og des kraftigere vil ogsaa dens Indvirkning paa Barnet være. Da der nu vel ikke gives to, endsige flere gode Skoler, der følge ganske samme Underviisnings-system og Fremgangsmaade med Hensyn til de Smaa, kan man vel ogsaa antage, at Forberedelsen hos disse altid vil bære Præg af en saa stor individuel Forskjellighed, at der endda kan være Vanskeligheder nok at overvinde, naar Drengen flyttes fra en god Skole til en anden.

Disse Antydninger turde vel være tilstrækkelige til at vise, at det er velbegrundet, at Skolen nødig

giver Afkald paa at lægge den første Grund, naar den skal have det Hverv at fuldføre det Begyndte, og at Skolens Ønske i saa Henseende falder sammen med hvad Barnet er bedst tjent med.

Endnu en kort Bemærkning for de Forældre, der af reent stedlige eller andre Forhold ere nødsagede til at lade Skoledannelsen falde i to Dele, hvoraf den ene tilveiebringes i Hjemmet, medens det overdrages til os at afslutte det saaledes Begyndte. Mange af disse Forældre have havt meget godt Øie for det Mislige i en saadan Tvedeling, og det er ikke saa sjelden, at de have søgt nærmere Kundskab om Underviisningsplanen her ved Skolen, og stræbt efter at lede Underviisningen i det samme Spor, som Skolen følger. Erfaringen har da ogsaa viist, at der ved en god Villie kan udrettes Meget i saa Henseende, saa Skolen paa det Bedste maa anbefale denne Fremgangsmaade til Efterligning. Naar der følges samme Underviisningsgang, saa at de nye Fag, altsaa ogsaa Sprogene indtræde i samme Rækkefølge, som her ved Skolen, naar der drages Omsorg for, at Eleven godt fordøier, hvad han lærer, saa at han kan faae aandelig Væxt derved, saa vil det snart vise sig, at man har gjort ham en god Tjeneste derved.

I de foranstaaende Bemærkninger er der kun taget Hensyn til normale Forhold. Det er ikke Meningen dermed at nægte, at en Skiften af Skole kan være tilraadelig og vise sig i høi Grad gavnlig for enkelte Elever og under særlige Forhold, men det er dog kun Undtagelser, hvorom dette kan gjælde. Som Regel bør det

staae fast, at Eleven med Hensyn til sit Skoleliv er bedst tjent med, at hans Erindringer og Paavirkninger have Eenhed og Sammenhæng.

II.

Da jeg for 16 Aar siden oprettede denne Skole, overveiede jeg iblandt andet ogsaa det mig saa nær liggende Spørgsmaal, hvorledes jeg kunde ønske Underviisningen indrettet og ledet for mine egne Børns, baade Pigers og Drenges, Vedkommende, og jeg har altid betragtet det som en heldig Omstændighed, at jeg var istand til at kunne see Sagen og besvare de enkelte derhen hørende Spørgsmaal ikke blot fra Skolemandens men ogsaa fra Faderens Standpunkt.

Et Resultat af Overveielserne fra dette dobbelte Standpunkt var, at jeg oprettede en Pigeskole samtidig med Drengeskolen, og at disse to Skolers Underviisningsplan fik saa stor en Eenhed som muligt og bleve ledede efter de samme Grundsætninger til samme Maal. Jeg tillader mig her at lade aftrykke nogle Udtalelser om denne Gjenstand i den første Meddelelse, jeg for 16 Aar siden lod udgaae til den lille Kreds af Forældre, der dengang havde sluttet sig til Skolen.

»At jeg besluttede mig til ved Siden af Drengeskolen tillige at oprette en Pigeskole, har tildeels sin Grund i stedlige Forhold, der ikke tilstede at binde

dygtige Lærerkrafter til Skolen, naar de ikke væsentlig kunne sysselsættes eller dog faae et større samlet Timeantal der. Ogsaa det Hensyn, at en stor Deel af Læremidler, Samlinger og deslige paa denne Maade kan tilveiebringes og være til fælles Benyttelse, turde vel tillægges nogen Vægt.

Desuden kan det vistnok ogsaa have sine Misligheder, at Børn af samme Familie undervises efter ofte aldeles forskellige Principer; thi som Skolen kræver en vis Eenhed, saaledes ogsaa Familielivet; det turde vel vise sig at være til ikke lidet Gavn for Søkende, at deres Underviisning ledes i det Væsentlige efter samme Grundsætninger og meddeles, saavidt muligt, af de samme Lærere. Det kan dog sikkert have betænkelige Følger, at f. Ex. Religionsunderviisningen og den historiske Underviisning meddeles til Søkende af Lærere og ledes af Bestyrere, der staae paa et aldeles forskjelligt Standpunkt. Derved bliver ofte Tvivlen paa et uberettiget Trin kastet ind i Barnets Sjæl, der vækkes ofte altfor tidlig en Kritik derved, der er til ubodelig Skade for den troende Tilegnelse af Kristendommens Lærdomme og der svækker den Alvor og Ro, med hvilken de historiske Begivenheder skulle opfattes. Det foresvæver mig som en Mulighed, at en Skole med Afdelinger for Piger og for Drengene, men styrede efter de samme Principer, vilde kunne bidrage ikke saa Lidet til at knytte Søkende nærmere til hinanden, at der derved kan skabes fælles Erindringer

for begge Kjøen, der kunne have en særdeles gavnlig Indflydelse paa det fremtidige Liv.

Ogsaa for Hjemmet vil det være en Lettelse, at det kun behøver at vise Tillid og Medvirkning paa eet Sted, medens det ellers ligesom maatte aabne Døren til to Sider, træde i et fortroligt Forhold til to Steder, der ofte virke efter meget forskellige Grundsætninger.

I Børnenes egen Natur og Trang synes en saadan Adskillelse ikke at være begrundet. Livets Maal, deres endelige Bestemmelse er eens, og de store og rige Kilder, af hvilke Viisdommen øses og der skulle give dem een Tro, eet Haab og een Kjærlighed: Aabenbaringen, Historien, Naturen og Sproget, ere jo fælles for begge Kjøen. Skulde det ikke ved en nærmere Betragtning vise sig, at Underviisningen hos Pigen har samme Opgave og væsentlig er henviist til de samme Midler, som hos Drengen, og at den generelle Forskjel, der er imellem Pigens og Drengens Individualitet, ene har sin Grund i den eiendommelige Maade, hvorpaa den erhvervede Erkjendelse forarbejdes af dem?

Om det ogsaa ikke staaer i denne Skoles Magt, at rokke den herskende Tankegang, saa nærer den dog Haab om ved sin hele Indretning nogenlunde at formindske de slemme Følger deraf. I hvert Tilfælde skal den staae imod, naar en reen materiel Livsbetragtning vil gjøre sig gjældende med Hensyn til Pigernes Underviisning. Det er sørgeligt, at Forældre med Hensyn til Dannelsen ofte gjøre saa

stor Forskjel paa Drengene og Pigerne. Disse, mener man ofte, behøve ikke den omhyggelige og grundige Underviisning som hine, de kunne gjerne nøies med noget mindre. Det er sandelig ikke godt, at Piger og Drengene skulle arve saa ulige af de Skatte, Underviisningen kan medføre; Pigerne blive brøstholdne ved, at Underviisningens Goder væsentlig vurderes efter den Priis, de have paa Livets Marked. Ja, naar Brødet var det eneste og høieste Maal i Livet, naar Kundskaber kun havde Værdi, forsaavidt de medføre Gage og en indbringende Livsstilling, saa var det jo begribeligt, hvorledes Forældres Kjærlighed kunde skifte saa ulige imellem Pigerne og Drengene; seer man derimod hen til den Trang, Kvinden har med Hensyn til sin egen Tilværelse, og til den Brug, hun har for Underviisningens Skatte i sin Stilling som Huusmoder, hvor hun jo ikke alene færdes i de ydre Sysler, men ogsaa skal oplade Børnenes Øine og Hjerte for alt Godt og Ædelt, ligesom vogte den hellige Ild, saa bliver det ufor-svarligt at sætte Pigerne paa Kundskabens Overdrev, medens man giver Drengene den hele Fylde. Det kunde dog ogsaa nok vise sig, at de Ofre, Dannelsen kræver af Forældre, fuldt saa godt forrente sig hos Pigerne som hos Drengene, naar man kun vil oppebie de noget forskjellige Terminer. Og i Grunden unde dog vistnok Alle Pigerne de samme Goder som Drengene; det er vel mere et ængsteligt Blik paa Barnets tilkommende Stilling i Livet især med Hensyn til Erhverv, der fremkalder de egoistiske Beregninger og der

for en Stund beseirer den naturlige Kjærlighed; Skolen gjør sig dog Haab om, at det vil bifaldes, at den holder sig fri for at dele Medansvar og Medskyld i saa Henseende, men derimod har samme Maal i Sigte med Pigerne som med Drengene, og med samme Alvor søger at naae dette Maal.»

De forløbne 16 Aar have kun bestyrket min Overbeviisning om, at Søsteren har Adkomst til en ligesaa grundig og fyldig Underviisning som Broderen, og at Familielivet er bedst tjent med og Opdragelsens Eenhed støttes bedst ved, at Søkendes Underviisning i det Væsentlige har samme Indhold, ledes i samme Aand og sigter til samme Maal.

Uagtet det nu skulde synes, at der ikke godt kan næres nogen Tvivl om disse Anskuelsers Sandhed og Betydning, saa har dog Erfaringen viist, at der paa endeel Steder næres Anskuelser om Pige børns Udvikling og Skoledannelse, der afvige fra vore, og at der er endeel Forældre, der ikke som vi see et stort Gode i, at Broder og Søster i det Væsentlige nyde samme Underviisning og ledes efter de samme Grundsatninger.

Sagen har imidlertid en saa stor Betydning, at jeg ikke tager i Betænkning at anbefale den til fornyet Overveielse.

De ærede Forældre, der med Tillid have sluttet sig til Drengeskolen, og der med Alvor og Velvillie ville overveie de her fremsatte Bemærkninger, beder jeg tillige have i Erindring, hvad jeg ofte har udtalt, at Skolen maa søge en væsentlig Støtte i Hjemmets

Tillid og Medarbeiden, og at dens Virksomhed i høi Grad lettes ved i det Væsentlige at være i nøie Samklang med Hjemmets. Det giver let en Følelse af Uklarhed og Usikkerhed i Forholdet, naar der haves afvigende eller vel endog modsatte Meninger om et saa væsentligt Punkt, saa at det, der godkjendes for den Ene, forkastes for den Anden.

Man kan vel haabe, at Opmærksomheden ogsaa med Hensyn til Pigernes Dannelse mere og mere vil fæstes paa det Væsentlige, og at den Overbeviisning efterhaanden vil trænge igjennem, at den unge Pige er bedst tjent med, at Familielivet har Eenhed, Fasthed og Inderlighed. I dette Haab henstilles foranstaaende korte Bemærkninger til velvillig Overveielse.

Til Afsked

den 8de Juli 1868.

Ret aldrig floi Fuglen saa vidt over Land,
 At ei den til Reden hjemvendte;
 Og aldrig saa langt trilled Æble paa Sand,
 At Roden paa Frugt man ei kjendte,
 Og aldrig saa gammelt et Menneske blev,
 At Barndommens Minder paa Strømmen bortdrev.

Nu hige med losladte Vinger I ud
 I Livet, det brogede, skjøne;
 Det er i sin Orden — saa drager med Gud
 Og beiler til Krandsene grønne.
 Lad grønnes, lad visne! Ei Krandsen forgaaer,
 Som herfra I medtog i Ungdommens Aar.

Hver Leveregl gylden, hver vel anvendt Dag
 Er Blad i den Krands, som ei visner;
 Hver Ven, som I vandt Jer i Drengenes Lag,
 Er Blomst, som i Døden først isner;
 Og hvad der omslynger det Hele som Baand,
 Er Skolens optugtende Kjærligheds Aand.

Ret aldrig I flyve saa vidt over Land,
 At Skolen I slippe af Tanke!
 Gid Hjertet engang i den fuldmodne Mand
 Med Ungdommens Varme maa banke
 For hvad I fik Syn for paa Bænkene her,
 Den livssvangre Kjærne, som Drengen vandt kjær.

L. Thurah.

Ved Lærernes Møde

den 13de Febr. 1869.

Som en Vaar uden Høst
 Er et Menneskebryst,
 Naar ei modnes Beslutningens Fro,
 Naar ei Kraften i Arm,
 Hvergang Kinden blev varm,
 Pløied dristig den høieste So.

Lad os mindes det vel,
 At, som fordum til Hel
 Fore modløse Skygger med Graad,
 Saa er Staven og brudt
 Over Hver, som fortrudt
 Har for seent, at hans Liv mangled Daad.

Her er Maalet os sat;
 Thi al Kundskabens Skat
 Veier intet mod Villiens Guld,
 Og en Opdragets Konst
 Vandt hun Musernes Gunst,
 Fordi Skjønheden Kraften er huld.

Er som Voxet i Haand
 End den barnlige Aand,
 Let at danne som Konstnerens Leer:
 Den skal hærdes til Staal,
 Den skal øine sit Maal,
 Den skal udvikles til Charakter.

Derfor leve Enhver,
 Som har Ungdommen kjær
 Og opelsker en ihærdig Slægt!
 Thi til den er der Trang
 Her i Danskernes Vang,
 Hvor ei Saaret, det friske, er lægt.

Kun en Slægt, som har Marv,
Løfter Fortidens Arv
Og fuldender, hvad godt er begyndt,
Men Udslettelsens Dom,
Før de ret see sig om,
Vorder marvløse Slægter forkyndt.

L. Thurah.

